

## Nr 21.

Av herr **Forssman**, om ersättning åt f. d. skolföreståndarinnan *Sigrid Hjelm* för liden förlust genom upprättandet av statens samskola i Örnsköldsvik.

Då den av fru Sigrid Hjelm, född Möller, år 1899 i Örnsköldsvik grundade högre flickskolan till följd av inrättandet av en statens samskola därstädes måste nedläggas, ingingo stadsfullmäktige i nämnda stad till Kungl. Maj:t med ansökan, att fru Hjelm skulle erhålla anställning som första lärarinna vid samskolan. Denna ansökan avslogs emellertid endast på den grund, att den till befattningen föreslagna var gift. Fru Hjelm ingick därefter med ansökan till Kungl. Maj:t att erhålla en ersättning av 1,000 kronor för den direkta förlust, hon lidit vid realiserandet av skolinventarier m. m. Till styrkande av, att hon verkligen lidit denna förlust, bifogade hon här nedan in extenso anförda intyg av drätselkammarens i Örnsköldsvik ordförande.

Om denna ansökan yttrar läroverksöverstyrelsen, att den finner framställningen behjärtansvärd, då fru Hjelm, som ovan nämnts, icke kunnat erhålla anställning vid samskolan på grund av sin egenskap av gift kvinna och av samma skäl ej heller kommit i åtnjutande av sådant understöd, som enligt 1907 års riksdagsbeslut kan utgå »till vissa lärarinnor vid flickskolor, som i följd av 1904 års riksdagsbeslut om inrättandet av samskolor i åtskilliga städer indragits eller komma att indragas». Läroverksöverstyrelsen hemställer därför i underdånighet, »att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva, att lektorn vid högre allmänna läroverket i Visby H. Hjelm's hustru Sigrid Amalia Josefina Möller må för den förlust, hon lidit därigenom, att den av henne grundade högre flickskolan i Örnsköldsvik måst nedläggas på grund av därvarande lägre allmänna läroverks ombildning till samskola, tillerkännas en ersättning en gång för alla av 1,000 kronor.

I en senare skrivelse påvisar läroverksöverstyrelsen som stöd för ifrågavarande ansökan »att Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev av den 13 mars 1908 funnit gott tilldela föreståndarinnan för elementarskolan för flickor i Vadstena, Ebba de Laval, såsom ersättning för den förlust, som vållats henne genom upprättande av Statens samskola i nämnda stad, en gratifikation af 1,000 kronor, att utgå av det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda anslag till extra utgifter». Därjämte meddelade överstyrelsen, »att, såvitt överstyrelsens handlingar giva vid handen och så vitt överstyrelsen har sig bekant, anledning saknas att för närvarande antaga, att framställningar av nu ifrågavarande art framdeles komma att från annat håll göras».

I underdånigt utlåtande av 29 augusti 1914 angående detta ärende yttrar kungl. statskontoret: »På grund av vad i detta ärende förekommit, får statskontoret med hämtat stöd av Eders Kungl. Maj:ts nådiga beslut av 13 mars 1908 i en likartad fråga hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t tilldela sökanden såsom ersättning för den förlust, som vållats henne genom upprättandet av statens samskola i Örnsköldsvik, en gratifikation av 1,000 kronor, att utgå av åttonde huvudtitelns anslag till extra utgifter, varå för närvarande finnes en behållning av omkring 16,000 kronor».

Kungl. Maj:t fann emellertid vid föredragning av ärendet icke skäl bifalla ifrågavarande ansökan.

De skäl, Kungl. Maj:t haft för sitt avslag i detta fall, torde visserligen hava varit av rent formell natur, men måste detta beslut icke desto mindre väcka en viss förvåning, då Kungl. Maj:t nyss förut fattat ett rakt motsatt i det ovan citerade och med detta fullt synonyma fallet »de Laval», som ock av läroverksöverstyrelsen och kungl. statskontoret anförts, som motiverande ett bifall till fru Hjelms ansökan.

Skulle möjligen den sökandes civilstånd ansetts som ett hinder för bifall till hennes anhållan, måste mot detta skäl invändas, att här icke är frågan om ett understöd, utan om en billig ersättning för den förlust, sökanden styrkt sig hava lidit därigenom, att hon genom statens åtgöranden nödgats nedlägga den skola, hon till gagn för orten grundat och sex år på ett förtjänstfullt sätt upprätthållit. Då nu också, såsom genom läroverksöverstyrelsen blivit påpekat, ingen fara föreligger, att ett bifall till föreliggande ansökan skall medföra flera ansökningar av liknande art, synes ej heller ur den synpunkten skäl för avslag förefunnits.

Riksdagen har också i sin skrivelse rörande samskolors inrättande i samband med den nya läroverksorganisationens genomförande uttryckligen framhållit, att en gottgörelse borde givas de lärarekrafter, som därvid kunde

bliva lidande. Det kan väl därför icke vara med detta riksdagens uttalande förenligt, att fru Hjelm, som under 20 år framgångsrikt verkat som lärarinna och skolföreståndarinna, skall förvägras skäligen sådan gottgörelse.

På grund av vad sålunda anförts, tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte tilldela f. d. skolföreståndarinnan fru Sigrid Hjelm, född Möller, en ersättning av 1,000 kronor för den förlust, som vållats henne genom upprättande av Statens samskola i Örnsköldsvik.

Stockholm den 23 januari 1915.

*P. A. Forssman.*

Häri instämma:

*Th. af Ekenstam.*

*August Bellinder.*

*Gustaf Knaust.*

*Afskrift.*

*Bilaga.*

Undertecknad, som i egenskap av ordförande för drätselkammaren i Örnsköldsvik haft i uppdrag att — i anledning av, att fru Sigrid Hjelm åtnjöt understöd av staden för den skolverksamhet, hon såsom innehavare av Örnsköldsviks högre flickskola bedrev i detta samhälle åren 1899—1905 — taga del av detta skolföretags ekonomiska ställning får härmed på begäran, på heder och samvete, intyga, att den förlust, som fru Hjelm oförskyllt led, då hon genom inrättandet av statens samskola härstädes nödgades nedlägga nämnda skolverksamhet och därvid avyttra skolinventarier m. m., vida översteg ett tusen kronor, ehuru jag nu icke är i tillfälle att bestämt precisera summan av förlusten.

Örnsköldsvik den 16 februari 1914.

*P. Dillner.*

Ordförande i drätselkammaren,  
e. ordf. i stadsfullmäktige i Örnsköldsvik.

Vittna:

*Folke Johansson.*

*J. Sjöberg.*